A. 12. 584.

Hind 6 senti.

NARVA KALENDER 1933.

ENSV R. Kirjandusmuuseum
Ef. 6761
RAAMATUKOGU

ENSV TA Fr. R. Kreutzvaldi nim. Kirjandusmuuseumi
ARHIIVRAAMATUKOGU
103
400647

Raske majanduslise aja tõttu tehke oma ostud sealt, kust saate parema kauba ja soodsamad hinnad.

Kui külastate

Johan Muttik'u

Moe, pudu ja pesuäri

Narvas, Joala tän. 22. Telefon 3-02.

siis leiate sealt head kaupa soodsate hindadega.

Villane koetud kaup. Siidi ja poomvilla triko pesu.

Sukad
Floor ja Fildicose
SIID ja VILLASED.

Härradele
särgid, kaelasidemed,
sokid jne.

Kõiksugu galanterii kaup.

PILU, SIKK-SAKK ja PESU ÕMBLUS.

A. 12. 584.

Narva kalender.

Narva linn asub 59° 20' 23" — 59° 24' 28" põhjalaiuse ja 28° 08' 28" — 28° 13' 51" läänepikkuse all (Greenwitchi järele). Linn ulatab põhjast lõuna 7,6 km ja idast läände 5,1 km. Praegune linna üldine pindala on 1927,96 ha. Narvas elab: eestlasi 15.733, venelasi 7.607, sakslasi 628, juute 274, poolakaid 233, soomlasi 194, lätlasi 132, rootslasi 54, inglasi 50, prantslasi 16, muid 244. Kokku 25.205.

Narva linn on asutatud 13. aastasajal, sel ajal kui Eestimaa oli Taani valitsuse all, kas 1223 või 1256. aastal.

Riigiasutused.

Peamiselt kõik Narva riigiasutused on postkontori majas, mis asub Valge ja Posti tänavate nurgal 7./36-38. Seal asuvad: posti-telefoni-telegraafikontor, kaitseliit, Narva 1. ja 2. jsk. rahukohtunikud (ühine saal, kus ka rahukogu istungid), töökaitseinspektor, prefektuur, leiubüroo, aadressbüroo, politsei 1. jsk., kriminaalpolitsei, kohtu-uurija, poliitiline politsei ja piirivalve Narva jsk.

Narva maksuamet asub Koidu t. 7, telef. 5 ja valvepunkt asub Narva jaamas.

Narva laadad.

1933. a. on Narvas laadad: Küünla — 6. ja 7. veebruaril, Jüri — 25. ja 26. aprillil, Mihkli — 3. ja 4. oktoobril, Jõulu — 11. ja 12. detsembril.

Narva turistide kaupluses

on vabriku esinduse näol müügil:

Narva Linavabriku saadusi:

põrandavaibad, voodilina-, käterätiku-, käsitööriie, laudlinad, juttest lõimed jne.

Väljamüük vabriku hinnaga.

Samas kaupluses: Eesti Punase Risti nägusaid nahktöid, käsitöö esemeid, Narva vaateid, koolitarbeid jne.

Narva notar Aleksander Madissoni kontor asub Posti tn. 53—2 (teisel korral) telef. 1-44.

Narva Kalevi Manufaktuuri

riidekaupluses

on suures valikus:

Moodsad daamide ja härrade ülikonna- ja paliturriided.

Kaitseväe ja kaitseliidu mundri- ja paliturriided.

Linased laudlinad, salfrätikud, käterätikud ja voodilinad.

Põranda vaibad, portjerid, juttest lõimed, kalureile iga sorti võrgu niidid.

Linased naisterahva kleidiriided.

Kauplus avatud
k. 9—12, 12,30—5 p. l.
laup. k. 9—12, 12,30—4 p. l.

Eesti Rahva Muuseum
Raamatukogu
1932: 3026

Märkide seletused.

🌑 noorkuu, ☽ esimene veerand,
🌕 täiskuu, ☾ viimane veerand.
kl. = kell; p. = päev; s. = sündis; † = suri.

Varjutused.

Sel aastal on kaks päikesevarjutust. Kuuvarjutusi ei ole.

1) Päikesevarjutus 24. veebruaril on rõngakujuline, näha Aafrikas, Atlandi okeanil ja Lõuna-Ameerika lõunapoolseis osades. Eestis ei ole näha.

2) Päikesevarjutus 21. augustil on mõnes kohas rõngakujuline ja näha Kesk- ja Ida-Euroopas, Kirde-Aafrikas, Aasias ja Austraalias. Eestis on näha.

Päikesevarjutus algab meil kell 5,43 m. Varjutuse lõpp kell 6,55 m.

Pühad, mil tööd ei tehta.

1) Uus-aasta (1. jaan.), 2) Kolmekuninga päev (6. jaan.), 3) Iseseisvuse püha (24. veebr.), 4) Palvepäev (8. märts), 5) Suur Reede (14. apr.), 6) Ülestõusmise pühad (16., 17. ja 18. apr.), 7) 1. mai püha, 8) Ristipäev (25. mail), 9) Nelipühad (4., 5. ja 6. juunil), 10) Jaanipäev (24. juunil), 11) Jõulupühad (25., 26. ja 27. dets.).

Töö lõpetatakse kell 12 päeval: 1) Suurel laupäeval (15. apr.), 2) Suvistepühade laupäeval (3. juuni), 3) Jõululaupäeval (24. dets.), 4) Vana aastal (31 dets.).

I. Jaanuar (Näärikuu).

			V. kal.
1	Pühap.	**Nääri p.**	19
2	Esmasp.		20
3	Teisip.	Vaher. Venega 1920 a.	21
4	Keskn.	[☽ kl. 18,24.	22
5	Neljap.	Päike t. 9,16; loojam. 3,36.	23
6	Reede	**Kolmekuninga p.**	24
7	Laup.		25
8	Pühap.		26
9	Esmasp.		27
10	Teisip.	Paavlipäev.	28
11	Keskn.	☽ kl. 22,36.	29
12	Neljap.		30
13	Reede		31
14	Laup.	Korjusep.	1
15	Pühap.	Päike t. 9,06; loojam. 3,56.	2
16	Esmasp.		3
17	Teisip.	Tõnisepäev.	4
18	Keskn.		5
19	Neljap.	☾ kl. 8,15.	6
20	Reede		7
21	Laup.		8
22	Pühap.		9
23	Esmasp.		10
24	Teisip.		11
25	Keskn.	Päike t. 8,48; loojam. 4,19.	12
26	Neljap.	De jure liitlastelt Eestile	13
27	Reede	[ja Lätile 1921. ● kl. 1,20.	14
28	Laup.		15
29	Pühap.		16
30	Esmasp.		17
31	Teisip.		18

BETOONTORU TÖÖSTUS O. VAREV.
Tallinn, Paldiski mnt. 42-a. Telefon 429—87.
Veerenni tän. 29-a. Telefon 462—01.
Soovitab: igasuguseid tsementtorusid, kaevurõngaid, parkett- ja katusekive, tsement ja terazzo hauakaste.

Kokku hoiab iga tarvitaja kui ostab kodumaa riiet.

II. Veebruar (Küünlakuu).

			V. kal.
1	Keskn.		19
2	Neljap.	Küünlap. ☽ kl. 15,16	20
3	Reede		21
4	Laup.		22
5	Pühap.	Päike t. 8,25; loojam. 4,47	23
6	Esmasp.		24
7	Teisip.		25
8	Keskn.		26
9	Neljap.	Luuvalup.	27
10	Reede	Tuhap. ☺ kl. 15,00.	28
11	Laup.		29
12	Pühap.		30
13	Esmasp.		31
14	Teisip.		1
15	Keskn.	Päike t. 8,00; loojam. 5,12	2
16	Neljap.		3
17	Reede	E. Päästek. loom. 1918 a.	4
18	Laup.	[☾ kl. 16,08	5
19	Pühap.		6
20	Esmasp.		7
21	Teisip.		8
22	Keskn.		9
23	Neljap.	[● kl. 14,44	10
24	Reede	**Iseseisvusep.** Madisep.	11
25	Laup.	Päike t. 7,32; loojam. 5,38	12
26	Pühap.		13
27	Esmasp.		14
28	Teisip.	Vastlap.	15

Kingakreem „Star" on saapale sama mis moorile vaar ja mulgile kama.

Tarvita kodumaa kaupa, seega annad Eesti töölistele tööd ja leiba!

III.		Märts (Paastukuu).	V. kal
1	Keskn.	Vene isev. lang. 1917 a.	16
2	Neljap.		17
3	Reede		18
4	Laup.	☽ kl. 12,23	19
5	Pühap.	Päike t. 7,09; loojam. 5,57	20
6	Esmasp.	J. Poska † 1920 a.	21
7	Teisip.		22
8	Keskn.	**Palvep.**	23
9	Neljap.		24
10	Reede		25
11	Laup		26
12	Pühap.	Taliharjap. ☺ kl. 4,46	27
13	Esmasp.		28
14	Teisip.		1
15	Keskn.	Päike t. 6,40; loojam. 6,22	2
16	Neljap.		3
17	Reede		4
18	Laup.	☾ kl. 23,05	5
19	Pühap.	C. R. Jakobson † 1882 a.	6
20	Esmasp.		7
21	Teisip.	Kevade algus.	8
22	Keskn.		9
23	Neljap.		10
24	Reede	[loojam. 6,46	11
25	Laup.	Maarja p. Päike t. 6,10;	12
26	Pühap.	● kl. 5,20	13
27	Esmasp.		14
28	Teisip.		15
29	Keskn.		16
30	Neljap.		17
31	Reede		18

Tshiilisalpeeter

rukki ja nisu kevadisel päältväetamisel annab kõrgemaid saake ja suurimat puhaskasu! Sisseostudeks õige aeg!

Kodumaa riie ei ole halvem välismaa omast.

IV.		Aprill (Jürikuu).	V. kal.
1	Laup.	Karjalask. p.	19
2	Pühap.		20
3	Esmasp.	☽ kl. 7,56	21
4	Teisip.		22
5	Keskn.	Päike t. 5,37; loojam. 7,12	23
6	Neljap.		24
7	Reede		25
8	Laup.	Liiv. eestl. vabast. 1819 a.	26
9	Pühap.	**Palmip. p.**	27
10	Esmasp.	○ kl. 15,38	28
11	Teisip.		29
12	Keskn.	E. omav. kinnit. 1917 a.	30
13	Neljap.	**S. Neljap.** Jüri Vilms † 1918	31
14	Reede	**S. Reede.** Künnip.	1
15	Laup.	Päike t. 5,08; loojam. 7,35	2
16	Pühap.	**1 Ülest. p.**	3
17	Esmasp.	**2. Ülest. p.** ☾ kl. 6,17	4
18	Teisip.	**3. Ülest. p.**	5
19	Keskn.		6
20	Neljap.		7
21	Reede		8
22	Laup.		9
23	Pühap.	Jürip. Asut. Kogu 1919 a.	10
24	Esmasp.	● kl. 20,38	11
25	Teisip.	Markusep. Päike t. 4,40;	12
26	Keskn.	[loojam. 8,00	13
27	Neljap.		14
28	Reede		15
29	Laup.		16
30	Pühap.	10 kl vn.	17

Tarvitage ainult kodumaa kinga- ja veesaapamääret
„Star"
sest need on oma hääduse poolest võrratud.

Eesti tööline suudab valmistada niisama häid riideid, kui välismaa töölised.

V. Mai (Lehekuu).

				V. kal.
1	Esmasp.	**1. mai p.** Volbrip.	10. Kivn.	18
2	Teisip.			19
3	Keskn.	Risti leidmise päev.		20
4	Neljap.	[☽ kl. 0,39		21
5	Reede	Päike t. 4,13; loojam.		22
6	Laup.	[8,23	9. Külvinädal	23
7	Pühap.			24
8	Esmasp.			25
9	Teisip.	Nigulap.		26
10	Keskn.	☺ kl. 0,04		27
11	Neljap.			28
12	Reede			29
13	Laup.		8. Külvinädal	30
14	Pühap.			1
15	Esmasp.	Päike t. 3,49; loojam.		2
16	Teisip.	☾ kl. 14,50 [8,47		3
17	Keskn.			4
18	Neljap.	Eesti ises. väljak. Äs.		5
19	Reede	[Kogu poolt 1919 a.	7. Külvinädal	6
20	Laup.			7
21	Pühap.			8
22	Esmasp.			9
23	Teisip.	☻ kl. 12,07		10
24	Keskn.			11
25	Neljap.	**Ristipäev.** Päike t.		12
26	Reede	[3,27; loojam. 9,09		13
27	Laup.		6. Külvinädal	14
28	Pühap.			15
29	Esmasp.			16
30	Teisip.			17
31	Keskn.			18

Millega saapaid määrida — kas Teie ei tea?
„Star" kingakreem on selleks ülihea!

Toetad kodumaa tööstust, toetad rahva jõukust!

VI. Juuni (Jaanikuu).

				V. kal.
1	Neljap.	☽ kl. 13,53	5. külvinädal	19
2	Reede	[vabast. 1816 a.		20
3	Laup.	Tallinnamaaeestlaste		21
4	Pühap.	1. Nelip.	4. külvinädal	22
5	Esmasp.	2. Nelip. Päike t. 3,11,		23
6	Teisip.	3. Nelip. [loojam. 9,28		24
7	Keskn.			25
8	Neljap.	☉ kl. 7,05		26
9	Reede			27
10	Laup.			28
11	Pühap.		3. külvinädal	29
12	Esmasp.			30
13	Teisip.			31
14	Keskn.			1
15	Neljap.	Viidipäev. ☾ kl. 1,25		2
16	Reede	[Päike t. 3,03, loojam.		3
17	Laup.	[9,40		4
18	Pühap.		2. külvinädal	5
19	Esmasp.			6
20	Teisip.			7
21	Keskn.	Suve algus.		8
22	Neljap.			9
23	Reede	● kl. 3,22		10
24	Laup.	**Jaanipäev.**		11
25	Pühap.	Päike t. 3,04; loojam.		12
26	Esmasp.	[9,43		13
27	Teisip.	7 magaja p.		14
28	Keskn.			15
29	Neljap.	Peetripäev.		16
30	Reede	☾ kl. 23,40		17

Ostes kõrge-väärtuslikke «Star» riide- ja õpilaste vesivärve
võite kindlad olla, et kõige paremat olete saanud.

**Kel kodumaa kallis ja kaunis,
ostab ainuüksi kodumaa kaupa!**

VII.	Juuli (Heinakuu).		V. kal.
1	Laup.		18
2	Pühap.	Heina-Maarja p.	19
3	Esmasp.		20
4	Teisip.		21
5	Keskn.	Päike t. 3,12; loojam.	22
6	Neljap.	[9,37	23
7	Reede	☋ kl. 13,51	24
8	Laup.		25
9	Pühap.		26
10	Esmasp.	7. venna p.	27
11	Teisip.		28
12	Keskn.		29
13	Neljap.	J. V. Jannsen † 1890 a.	30
14	Reede	☾ kl. 14,24	1
15	Laup.	Päike t. 3,28; loojam. 9,24	2
16	Pühap.		3
17	Esmasp.		4
18	Teisip.		5
19	Keskn.	Ilmasõja algus 1914 a.	6
20	Neljap.		7
21	Reede	[kl. 18,03	8
22	Laup.	Maarja-Magdaleena p. ☋	9
23	Pühap.		10
24	Esmasp.	[loojam. 9,06	11
25	Teisip.	Jakobipäev. Päike t. 3,48;	12
26	Keskn.	C. R. Jakobson s. 1841 a.	13
27	Neljap.		14
28	Reede		15
29	Laup.	Olevipäev.	16
30	Pühap.	☽ kl. 6,44.	17
31	Esmasp.		18

I. Külvinädal

Tarvitades saapakreemi
«Star»
lüigib kestvalt Teie saapapaar.

Juba sada aastat valmistab Narva kalevivabrik parimaid ülikonna-, palitu ja mantlirliideid, milledel maailmakuulsus.

VIII. August (Lõikusekuu).			V. kal.
1	Teisip.		19
2	Keskn.		20
3	Neljap.		21
4	Reede	[Päike t. 4,12; loojam. 8,40	22
5	Laup.	Krist. selet. p ☽ kl. 21,32	23
6	Pühap.	A. Eisenschmidt † 1914 a	24
7	Esmasp.		25
8	Teisip.		26
9	Keskn.		27
10	Neljap.	Lauritsapäev	28
11	Reede	L. Koidula † 1886 a.	29
12	Laup.		30
13	Pühap.	☾ kl. 5,49	31
14	Esmasp.		1
15	Teisip.	Rukki-Maarja päev.	2
16	Keskn.	[Päike t. 4,35; loojam. 8,14	3
17	Neljap.	A. Eisenschmidt s. 1876 a.	4
18	Reede		5
19	Laup.		6
20	Pühap.		7
21	Esmasp.	● kl. 7,48	8
22	Teisip.		9
23	Keskn.	[loojam. 7,45	10
24	Neljap.	Pärtlipäev. Päike t. 4.59;	11
25	Reede	Fr. R Kreutzvald † 1882.	12
26	Laup		13
27	Pühap.		14
28	Esmasp.	☽ kl. 12,13	15
29	Teisip.	Johannese surmap.	16
30	Keskn.		17
31	Neljap.		18

Välismaa kaup teeb meie maa vaeseks!

IX. September (Mihklikuu).			V. kal.
1	Reede		19
2	Laup.		20
3	Pühap		21
4	Esmasp.	☺ kl. 7,04	22
5	Teisip.	Päike t. 5,25; loojam.	23
6	Keskn.	[7,14	24
7	Neljap.		25
8	Reede	Ussi-Maarja p.	26
9	Laup.		27
10	Pühap.		28
11	Esmasp.	☾ kl. 23,30	29
12	Teisip.		30
13	Keskn.		31
14	Neljap.	Risti ülendam. p.	1
15	Reede	Päike t. 5,47; loojam 6,44	2
16	Laup.		3
17	Pühap		4
18	Esmasp.		5
19	Teisip.	● kl. 20,21	6
20	Keskn.		7
21	Neljap.	Madisep.	8
22	Reede	Eesti Rahvastel. vastuv.	9
23	Laup.	Sügise algus.	10
24	Pühap		11
25	Esmasp.	[Päike t 6,11; loojam. 6,14	12
26	Teisip.	Õpet. Johannese p. ☽ kl	13
27	Keskn.	[17,36	14
28	Neljap.		15
29	Reede	Mihklipäev.	16
30	Laup.		17

Rahva suus, ikka uus «Star» saapamääre nimi püsib.

Narva Kalevi Manufaktuuri riided on puhtvillased, tugevad ja nägusad. Iga kangas kannab vabriku märki.

X.	Oktoober (Viinakuu).		V.kal.
1	Pühap.	Maarja kaitsmise päev	18
2	Esmasp.		19
3	Teisip.	☉ kl. 19,08	20
4	Keskn.		21
5	Neljap.	Päike t. 6,33; loojam. 5,44	22
6	Reede		23
7	Laup		24
8	Pühap.	Lõikuse püha	25
9	Esmasp.		26
10	Teisip.		27
11	Keskn.	☾ kl. 18,45	28
12	Neljap.		29
13	Reede		30
14	Laup.	Kolletamise päev	1
15	Pühap.	Päike t 6,58; loojam. 5,15	2
16	Esmasp.		3
17	Teisip.		4
18	Keskn.		5
19	Neljap	● kl. 7,45	6
20	Reede		7
21	Laup		8
22	Pühap.	Kaasani-Maarja päev	9
23	Esmasp.		10
24	Teisip.		11
25	Keskn.	Päike t. 7,22; loojam. 4,47	12
26	Neljap.	☽ kl. 0,21	13
27	Reede		14
28	Laup.	Simunapäev	15
29	Pühap.	Tall. 1905 lang. mälest. p.	16
30	Esmasp.		17
31	Teisip.	Usupuhastuse püha	18

„MAALEHT“ on kõige odavam, täielikum ja tõeline põllumeeste huvide kaitsja ajaleht.
Tellides 50 senti kuus.

Iga sent väliskauba eest on Eestile jäädavalt kadunud!

XI. November (Talvekuu).

			V. kal.
1	Keskn.	Pühade p.	19
2	Neljap.	Hingede p. ☽ kl. 9,59	20
3	Reede		21
4	Laup.		22
5	Pühap.	Päike t. 7,49; loojam 4,19	23
6	Esmasp.		24
7	Teisip.		25
8	Keskn.		26
9	Neljap.		27
10	Reede	Mardipäev. ☾ kl. 14,18	28
11	Laup.	Ilmasõja sõjariist. rahu	29
12	Pühap.		30
13	Esmasp.		31
14	Teisip	[Päike t. 8,14; loojam. 3,56	1
15	Keskn.	Maapäev enda kõrg. või-	2
16	Neljap.	[muks. kuulut. 1917 a.	3
17	Reede	● kl. 18,24	4
18	Laup.		5
19	Pühap.		6
20	Esmasp.		7
21	Teisip.	Leementi-Maarja p.	8
22	Keskn.		9
23	Neljap.		10
24	Reede	☽ kl. 9,38 [loojam. 3,37	11
25	Laup.	Kadripäev. Päike t. 8,38;	12
26	Pühap.	Surnute püha	13
27	Esmasp.		14
28	Teisip.		15
29	Keskn.		16
30	Neljap.	Andresep.	17

Kes kord „Star" tooteid (riide- ja õpilaste vesivärve, kinga- ja veesaapamääret, kui ka pesusinet) on tarvitanud, see ei tarvita kunagi muud.

Ülikond välismaa riidest paneb Eestis ühed kangruteljed terveks päevaks seisma, aga ülikond kodumaa riidest, annab päevase töö ühele kangrule ja neljale teisele töölisele ja kindlustab viiele töölisperele päevase teenistuse ja leiva.

XII. Detsember (Jõulukuu).			V. kal
1	Reede		18
2	Laup.	☹ kl. 3,31	19
3	Pühap.		20
4	Esmasp.		21
5	Teisip.	Päike t. 8,58; loojam. 3,25	22
6	Keskn.	Nigulapäev	23
7	Neljap.		24
8	Reede	Nigula-Maarja päev	25
9	Laup.		26
10	Pühap.	☾ kl. 8,24	27
11	Esmasp.		28
12	Teisip.		29
13	Keskn.	Lutsinap.	30
14	Neljap.		1
15	Reede	Päike t. 9,13; loojam 3,19	2
16	Laup.		3
17	Pühap.	● kl. 4,53	4
18	Esmasp.		5
19	Teisip.		6
20	Keskn.		7
21	Neljap.	Toomapäev	8
22	Reede	Talve algus	9
23	Laup.	☽ kl. 22,09	10
24	Pühap.		11
25	Esmasp.	**1. Jõulup.** Päike t. 9,20;	12
26	Teisip.	**2. Jõulup.** [loojam. 3,22	13
27	Keskn.	**3. Jõulup.**	1
28	Neljap.	Süüta laste p.	15
29	Reede	[1920 a	16
30	Laup.	Vaherahu allak. Venega	17
31	Pühap.	☹ kl. 22,52	18

Iga peremees loeb **„Uus Talu"** – *perenaine* – **„Maanaise Kodu"**

Välismaa kaubatarvitamine röövib Eesti tööliselt leiva!

LAADAD.

Kui laat laupäeva või pühapäeva peale langeb, peetakse laat järgmisel töö- ehk esmaspäeval.

Kuulaatu peetakse: Petseris iga kuu 1. ja 15.; Laura alevis igal 10. ja 25.; Irboskas igal 20.; Rootovas iga kuu 5.; Vana-Irboska alevis igal 4. ja 21.; Värskas iga kuu 10. päeval.

Hobuste laata peetakse Tallinnas kaks korda kuus — pühapäevadel peale 1. ja 15. kuupäeva.

Jaanuar: 7. Võru, Orgita. 8. Tartu. 10. S.-Jaani, Tsirgulinna, Tamsalu. 12. Koeru, Antsla. 14. Põltsamaa. 15. Jõgeva, Võlupe, K.-Jaani, Laekvere 2 p. 17. Mehikoorma, Mustla, Kolovere. 20. Kuresaare, J.-Jaani, Misso. 22. Türi, Imavere. 23. Haapsalu, Rasina, Valga. 24. Jõelehtme, Paide. 25. Võõpsu. 27. Esna. 28. Keila, Lullikatku. 30. Nissi.

Veebruar: Kuu esimesel keskn. ja neljap. Pärnu. 1. Viru-Roela, Massu 2 p., Kallaste 2 p. 2. K.-Nõmme 2 p., Rapla, Pornuse. 3. Keblaste, Liigalaskma, Jõgeva. 4. Võru. 5. Alliku-Õisu, Tõrva, Audru reedel enne Vastlapäeva. 6. Oro-Linnamäe. 8. Narva 2 p. Elva, Raasiku. 9. Saare. 10. Sooniste, Keina, Antsla, Räpina, Rakvere 2 p. 11. Põltsamaa. 12. Tapa. 14. Nõmküla. 15. Lähtru, Paldiski, Puka. 16. Viljandi 8 p. 17. Haiba, Tartu, Albu. 18. Rakke. 19. Paide. 20. Misso, Varbola, Kuresaare, Ravila Kose. 21. Valga, Muhu. 22. Mustvee. 25. Võru 8 p., Lihula. 26. Kuremäe, Võõpsu. 28. Tagavere, Nina k., Viljandi 2 p.

Märts: 1. Kärdla, Jõgeva, Risti, Keava, 2. Nabala, Puhmu, Rutikvere. 3. Jõhvi 2 p., Lehtse, Veltsa. 4. Võhma, Kiviloo. 5. Kirbla, Leisi Metsküla, Salla, Kõrgesaare-Luidja. 8. Laeva, Antsla, Tumala 2 p., Iisaku 2 p. 9. Hageri, V.-Jakobi 2 p., Emmaste. 10. Vatla, Haapsalu, Pilistvere, Mehikoorma, Vändra Suure-Jõe, Puhja. 12. Venevere, Võru, Hellamaa, Ambla. 13. Ardu, Puurmanni. Reedel enne 15. Põltsamaa. 14. Käsukonna, Mustjala, Vaimastvere, Kodijärve, Mõisaküla. 15. Rapla, Martna. 16. Rannu, Maasi Rannaküla. 18. Kastna, Keila, Sadala, V.-Nigula, Sangaste, Järva-Jaani 2 p., Kallaste 2 p. 20. Misso, Kuresaare, Märjamaa, Simuna, Pindi, Leevi, Avinurme, Türi, Jüri, 21. Ulila,

Skarjatina. 22. Albu. 23. Vasknarva, Leisi, Valgjärve, Valga, Varnja. 24. Mõra, Laekvere 2 p. 25. Voldi. 26. Sulbi, Rakvere 2 p., V.-Prangli, Puuna, Vahastu. 28. Valguta, Paide, Kellamäe 2 p., Kasepere. 31. Viljandi 2 p., Mustvee 2 p., Tartu.

Aprill: 1. V.-Maarja, Juuru. 2. Põlgaste, Alajõe, Antsla. 5. Väike-Kolkja, Harku. 6. Taebla. 7. Lümmada. 8. Suitsu, Roopaka, Tamsalu, 9. Elva. 10. Põltsamaa, Saue, Kihlepa, Loona, Ellamaa. 11. Nurmeotsa. 12. Kolovere, Jõgeva, Võru. 13. Kärla, Torgu. 14. Koorvere, Hummuli. 15. Rakke, Kuusalu, Kihelkonna, Saru. 16. Kersma, Palivere. 17. Karula, Tapa. 18. Vigala, Mustla, Koeru, Kogula. 19. Luutsniku, Lüganuse, K.-Nõmme, Viitna. 20. Vaivara, Kuresaare, Alavere, Lihula, Pritsu, Misso. 21. Laanemetsa. 23. Sauga, Keila, Võru, Kuimetsa, Vasula, Kabli. 24. Esna, Vastseliina, Ambla, Roela. 25. Narva 2 p., Varbla, Märjamaa, Laimjala 2 p., Kanepi, Aulepa, Peri-Partsi, Kabala. 26. Tsirgulinna, Kohila, Alatskivi, Lutiku, Moisekatsi, Jõgeva, S.-Jaani, Kunda 2 p. 27. Kapu-Puhma, Leebiku, Saare v. 28. Abja-Paluoja, Rakvere 2 p., Käru, Pihtla, Krüüdneri. 29. Ahja, Lullikatku, Valga, Kolga-Liiva, Viljandi. 30. Nõo 2 p., Haanja, Nissi, Kärgu, Palamuse.

Mai: Kuu esimesel keskn. ja neljap. Pärnu. 2. Leisi 2 p., Alamusti, J.-Jaani, Mõniste, Päri, Tõrva 2 p., Vändra, Räpina. 3. Tumala, Lelle, Oro-Linnamäe. Krabi, Anija, Rõika, Kaarepere, Kavastu, Otepää 2 p., Jõhvi. 4. Mustjala, Rõuge, Taheva. 5. Salla, Kodavere-Pala, Haapsalu, Saaluse, Velise. 6. Tapa, Järvakandi. 7. Kogula-Kaubi, Põlva, Lohusuu 2 p. 8. Tsooru, Valgejõe. 9. Haiba, Häädemeeste, U.-Antsla. 10. Veriora, Uduvere, Priipalu, Põltsamaa, Kuivajõe, Rõngu, V.-Roosa. 11. Reola, Misso. 12. Antsla, Kudina, Koonga, Võru, Õisu. 14. Kallaste, Holstre, Karilatsi, Puka. 15. Kuresaare, K.-Jaani. 16. Paide. 18. Sangaste. 20. Seliste, Misso. 22. Võõpsu. 23. Pärsamaa, Valga. 25. Koeru, Lääniste. 28. Sipa.

Juuni: 1. Sulbi, Rasina. 2. Türi. 5. Viljandi 2 p. 8. Rapla, Koiola. 9. Antsla. 10. Kärdla, Nõmküla, Hageri. 11. Ravila-Kose. 12. Paide, Elva. 13. Kerema. 14. Vastse-Kuuste. 15. Märjamaa, Mustla. 16. Tapa. 18. Keila, Jõgeva, K.-Nõmme 2 p. 20. Vihula, Patküla, Nissi,

Põltsamaa, J.-Jaani, Misso, Mustvee 2 p. 21. Võru. 26. Risti, Vihula, Viljandi 2 p., Urisaare, Rakvere 2 p. 29. Tahkuranna, Lihula.

Juuli: Kuu esimesel keskn. ja neljap. Pärnu. 1. Vana-Kariste, Haapsalu, Valga. 3. Viitna 2 p., Paide. 4. Tartu, Antsla. 8. Taagepera. 10. Tarvastu. 15. Karksi. 18. Tõrva. 20. Misso. 23. Kuresaare 14 p. 24. Võru. 25. Puhmu. 27. ja 28. Rakvere.

August: 1. Paide, K.-Nõmme. 2.—23. Pärnu. 3. Elva. 6. Türi. 7. Holstre. 9. Kaarli. 10. Esna, Tsirgulinna, Kuresaare. 12. V.-Võidu, Tamsalu, Tõrva. 15. Tuhalaane, Koeru. 16. Martna. 17. Puka, Põltsamaa. 20. Keila, Misso, Valguta. 21. Kallaste 2 p., Laiksaare. 22. Pati-Nurmeotsa. 23. Valga. 24. Tapa. 25. Võru, Mustla, N.-Jõesuu 2 p. 26. Paide, Mõisaküla. 28. Kaansoo. 29. Rakvere 2 p., Tõrva. 30. Antsla. 31. Helme, Häädemeeste, U.-Vändra Suurejõe.

September: 1. Suure-Kõpu, Nissi, Kaarma. 2. S.-Jaani. 3. Seliste, Karula. 4. Läänemetsa. 5. Viljandi 2 p., Sauga. 6. Vastsenõo, Vastsemõisa. 7. Hummuli, V.-Kariste, Võlla-Kihlepa, Nõmküla. 8. Kihelkonna, Kuremäe, Halliste Pornuse. 9. Puiatu. 10. K.-Nõmme, Olustvere, Krabi, Veriora, Kärstna, Hellamaa, Puhja. 11. Lelle. 12. Loodi, Türi, Laeva, Tagavere. 13. Valga, K.-Jaani, Iisaku 2 p. 14. Viitina, Kuresaare, Alliku-Õisu. 15. Abja-Paluoja, Tammiste, Kohila, Varbla, Lääniste, Jõgeva, Sipa. 16. Rõngu, Tapa. 17. Räpina 2 p., Uduvere, Uusna. 18. Sangaste, Alavere, Pikkjärve. 19. Mustvee, Kogula, Kergu. 20. Jõgeveste, Paistu, Misso, Kärgula-Sulbi, Rõika, Vigala. 21. Võlupe, Vahastu, Rõuge, Orajõe, Taheva. 22. Kastna. 23. Keina, Holdre, Tartu, Sürgavere, Järvakandi, Paide. 24. Kirbla, Võru, Kuigatsi Priipalu. 25. Maasi, V.-Suislepa, Loona, Vatla, Oiu, Maasi, Liigalaskma, Antsla, Kose. 26. Tallinna, Taebla, Puurmanni, Alatskivi, Pööravere, Kunda 2 p. 27. Põlva, Mehikoorma. 28. Kuresaare, Tori. 29. Kirepi, Ambla, Karksi-Nuia, Viru-Roela 2 p., Haapsalu, Koonga, Kõrgesaare, Märjamaa, Varbola, Kuimetsa. 30. Haanja, Leisi Metsküla.

Oktoober: Kuu esimesel keskn. ja neljap. Pärnus. 1. Oru-Linnamäe. V.-Kuuste, Uuemõisa-Rehamäel 2 p., Liiva, Rasina, Maaritse, Kärdla, Audru, Tudu-

linna 2 p., Päri, Keava. 2. Nabala, Märjamaa. 3. Narva 2 p., Tõrva, V.-Vändra, Kambja, Liiva, Pihtla, Kavastu. 4. Sänna, Viitna 2 p., Reola, Paldiski, Lutiku, Kallaste, Kuivajõe. 5. Lihula, Ollepa. 6. Vana-Laitsna, Jõhvi 2 p., Kudina, Kaarma. 7. Lümmada, Hageri, Mustla, Viljandi 2 p. 8. Tapa, Koiola, Vaimastvere, Velise, Mustjala 2 p. 9. Albu. 10. Heltermaa, Valga, Lüganuse, Valgejõe, Aulepa, Imavere, Lohusuu 2 p. 11. Riidaja, Torgu. 12. Keblaste, Keila, Tartu, Vastseliina, Leisi 3 p. 13. Salla, Võru, Kärla v. 14. V.-Tännassilma, Virtsu, K.-Nõmme, Kanepi, Skarjatina. 15. Rapla, Rakvere 3 p., Palamuse, Rannu, Avinurme, Saru. 16. Vastse-Kuuste, Muhu, Leebiku, Karula. 17. Rakke, Otepää 2 p. Anija, Kolovere 2 p. 18. Roela, Kuresaare, Emmaste, V.-Maarja, S.-Jaani, Võõpsu, Antsla. 19. Jõelehtme, Rogosi, V.-Kolkja, Tarvastu, Puskaru. 20. Misso, Laimjala, Uulu, V.-Roosa, Koeru, Põltsamaa, U.-Antsla, Tabivere, Kõlleste Tille. 21. Haapsalu, Saaluse, Kaansoo, Vihterpalu, Kastre-Võnnu. 22. Kärgula, Kodijärve. 23. Kõo, Moisekatsi, Vasula, Kloostre v. 24. Laatre. 25. Sooniste-Ellamaa, Esna, Maasi Rannaküla, Venevere, Tsooru. 26. Võru. 27. Laekvere 2 p., Saare valla. 28. Lindora, Taagepera, Misso, Järva-Jaani, Pikknurme, Krüüdneri-Pusu, Keremaa. 29. Kärsa, Lullikatku. 31. Sindi, Mõniste.

November: 1. V.-Jakobi 2 p., Vaivara, Harku, Pärsamaa. 2. Kodavere, Paide, Vändra Suurejõe, Mõra. 4. Nissi, Einmanni-Tamsalu. 5. Antsla, Kambja. 6. Kassinurme, Rõuge. 7. Valga, Krootuse, Kogula-Kaubi, Elva. 8. Palivere. 10. Jõgeva, Saue. 11. Viljandi 2 p., Võru. 12. Kuresaare, Karilatsi, Triigi-Ardu, Lähtru. 14. Käru, Tartu. 15. Põltsamaa, Tumala. 17. Haiba. 20. Misso, Simuna, Leevi, Kuusalu, Risti. 21. Otepää, Nõmküla 2 p. 23. Paide, Mustvee 2 p. 25. Atsalama, Raasiku, Türi. 26. Pati-Nurmeotsa. Valgjärve, Võõpsu. 27. V.-Nigula 2 p., Ambla. 28. Keila, Hallikukivi. 29. Võru. 30. Vigala.

Detsember: Hiiekõnnu esmasp. pärast 2. Kr. tul. püha. 1. Abja-Paluoja. 2. Saare v., Juuru. 3. Räpina, Valga, Tapa, Alajõe. 4. Rakvere 2 p. 6. Vihula. 7. Jõhvi 2 p., Kallaste 2 p. 8. Viljandi 2 p. 9. Aravete. 10. Jüri, Ahja, Sadala, K.-Nõmme 2 p. 12. Narva 2 p.,

Vändra, Kasepere, J.-Jaani, Martna, Palupera 2 päeva. 13. Pati Nurmeotsa, Tartu. 14. Koeru, Antsla, Vasknarva, Ninaküla. Reedel enne 16. dets. Põltsamaa. 15. Jõgeva, Kärdla, Võru, Kohila. 16. Türi. 17. Rapla, Moisekatsi. Kuu kolmanda nädala keskn. ja neljap. Pärnu. 18. Sulaoja, Pööravere, Sooniste, Paide. 19. Mõisaküla, Lehtse, Elva. 20. Tõrva, Võõpsu, Misso, Haapsalu, Märjamaa. 21. Kuresaare. 22. Mustvee 2 p. 28. Varnja, Valga.

TALUPIDAJALE TARVILIKUD ASUTUSED JA ORGANISATSIOONID.

I. Valitsuseasutused.

Põllutööministeerium—Tallinn, Vismari t. 7.
Katastri ja Maakorralduse osakond — Tallinn, Lai t. 41.
Keskveekomisjon — Tallinn, Lai t. 41.
Põllumajanduse Osakond—Tallinn Lai t. 41.
Riigi Seemnekontrolljaam — Tallinn, Kiriku t. 4.
Loomatervishoiu Osakond—Tallinn Lai t. 41
Riigimaade ja Metsade Valitsus — Tallinn, Vismari t. 7.

II. Pangad.

Eesti Maapank — Tallinn, Vabaduse pst. 1.
Pikalaenupank — Tallinn, Harju t. 33.

III. Tähtsamaid organisatsioone.

Põllutöökoda — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 464-21 ja 464-24.
Põllutöökoja juures asuvad: põllumajanduse-, põllumajandusliku raamatupidamise-, nõuande-, maaparanduse-maamõõdu- ja ehitusetalitused.
Asunikkude, Riigirentnikkude ja Talupidajate Põllumajandusliit — Tallinn, Lai t. 41, tel. 444-32.

Eesti Põllumeeste Kesksselts — Tallinn, Pikk t. 40.
E. Metsaühingute Liit — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 464-26.
Aianduse - Mesinduse Kesksselts — Tartu, Ülikooli t. 19, tel. 13-88.
Väikemaapidajate Keskliit — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 464-26.
E. Ühistegeline Liit — Tallinn, Narva mnt. 27.
Põllumaj. Ühisuste Revisjoniliit — Tallinn, Pikk t. 40.
Turbaühingute Liit — Tallinn, Lai t. 41, tel. 444-32.
Masinatarvitajate Ühingute Liit — Tallinn, Estonia pst. 27, tel. 462-99.
Kartuliühisuste Liit — Tallinn, Müürivahe t. 16, tel. 445-54.
Eesti Kartulikasvatamise Ühing — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 464-26.
Eesti Niidu ja Karjamaa Arendamise Ühing — Tallinn, Pikk tn. 40, tel. 464-26.
Kontrollühisuste Liit — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 464-29.
E. Seakasvatajate Selts — Tallinn, Pikk t. 40, tel. 442-87.

Ühist. ostu-müügi organisats.

Eesti Tarvitajate Keskühisus (E. T. K.) — Tallinn, Narva mnt. 27, oma tel. keskjaam.
Põllumaj. Keskühisus Estonia — Tallinn, Jaani t. 6.
E. Piimaühisuste Liit — Tallinn, Estonia pst. 27, tel. 460-01.

MÕÕDUD.

Meetrimõõdud:

I. Pikkusemõõdud.

1 kilomeeter (km) = 10 hm = 1000 m = 468,$_{69899}$ sülda.
1 hektameeter (hm) = 10 dkm = 100 m.
1 dekameeter (dkm) = 10 m.
1 meeter (m) = 10 dm = 100 sm = 0,$_{4686999}$ sülda = 3 [jalga 3,$_{37}$ tolli.
1 detsimeeter (dm) = 10 sm.
1 sentimeeter (sm) = 10 millimeetrit (mm) = 3,$_{937}$ liini.

II. Pinnamõõdud.

1 hektaar (ha) = 100 aari = 10 000 □ m = 0,$_{91531}$ tiinu = 2196,$_{7558}$ □ sülda = 2,$_{6913}$ Riia vakamaad = 5,$_{4919}$ Tallinna vakamaad.
1 aar (a) = 1 □ dkm = 100 □ m = 21,$_{9675}$ □ sülda.

III. Mahumõõdud.

1 kantmeeter = 10 hektoliitrit (hl) = 100 dekaliitrit = 1000 liitrit = 4,$_{764}$ setverti = 38,$_{112}$ setveriku.
1 dekaliiter (dkl) = 10 liitrit = 8,$_{130562}$ toopi.
1 liiter (l) = 10 detsiliitrit (dsl) = 1 kant-detsim. = 100 sentiliitrit (sl) = 1000 kant-sentimeetrit = 0,$_{813}$ toopi ($^4/_5$ toopi).

IV. Raskusemõõdud.

1 meetertonn (mtn) = 10 sentneri = 61,$_{0456}$ puuda.
1 sentner = 100 kg = 6,$_{10456}$ puuda.
1 kilogramm (kg) = 1000 g = 2,$_{44182}$ naela.
1 hektogramm (hg) = 10 dekagrammi (dkg) = 100 g = 0,$_{244182}$ naela.
1 gramm (g) = 10 detsigrammi (dg) = 100 sentigrammi (sg) = 1000 milligrammi (mg) = 0,$_{234416}$ solotnikku = 22,$_{504}$ dooli.

Kingitusi

igale perenaisele.

Igaüks, kes tellib järgmisel leheküljel oleva tellimislehega kodumajanduse ajakirja **„Maanaise Kodu“**, saab

kingituseks väärtuslikke raamatuid.

Kuna tuhanded perenaise tööd ja askeldamised vajavad tarvilikke näpunäiteid ja teadmisi, ei tohi puududa **„Maanaise Kodu“** ühegi perenaise laual.

Siit leiab perenaine vastuse igale tema kutsealasse puutuvale küsimusele, nagu: majapidamise korraldamine, käsitöö, kudumine, riiete õmblemine, lõiked, aia- ja köögivilja kasvatamine, sulgloomade pidamine, tervishoid, lastekasvatus, toitude valmistamine jne. jne.

„Maanaise Kodu“ annab kaasa suure

käsitöö - mustrilehe.

„Maanaise Kodu“ kaastöölisteks on paremad asjatundjad vastavatelt erialadelt, nagu:

Linda Ormesson, prof. Paldrock, Dr. Selma Kask, Hilda Ottenson, mag. A. Kurvits, S. Linno-Mägi, Dr. Johanna Liin, Aino Käsper, Liina Kuusental, prof. M. J. Eisen, Meeta Vaksman, Anna Pedukson, El. Volmer, Elsa Käsebier, Em. Kuusik, Helmi Naaris, J. Utno, J. Kirsimägi, arh. Erika Volberg, A. Summer, Leeni Vageström, R. Klesment, J. Pachel, Liina Luppe ja paljud teised.

„Maanaise Kodu“ maksab ainult 1 kroon aastak.

Aadress: Tallinn, Lai t. 41. „Maanaise Kodu“.

«Maanaise Kodu»
talitusele,

Tallinn, Lai t. 41.

Palun saata minule „Maanaise Kodu" 1933 aasta peale ja maksuta siin järgnevast raamatute nimekirjast kolm allakriipsutatud raamatut (soovitud raamatutele kriipsutada alla).

Maksuta raamatute nimekiri:

P. Kallit — Tulusa piimakarja toitmine.
A. Ojasalu — Koduloomade tervishoid ja ravitsemine.
A. Lange — Missugust aiavilja ja kuidas tulusalt müügiks kasvatada.
J. Aamisepp — Talu kanapidamine.
P. Liebus — Esimesed juhatused mesila asutamiseks.
G. Põhjakas — Piim, selle saamine ja hoidmine.
P. Kallit — Noorkarja kasvatamine.
J. Aamisepp — Lo.maloidu juurvilja kasvatamine.
A. Ojasalu — K.dduloomade sünnitusabi.

Tellimisraha, 1 kroon, saadan siinjuures postmarkides.

Nimi .....

Aadress .....

Tellimisleht — välja lõigata ja kinnises ümbrikus ühes 1 krooni väärtuses postmarkidega „Maanaise Kodu" talitusele saata.

MISSUGUST PÕLLUTÖÖMASINAT OSTA?

Praegusel kriisi ajajärgul, kus põllusaadused on langenud 50% ja veel rohkem hinnas, kuna aga töös-tussaaduste hinna langus on vaid 10—15%, on põllumehel raske tarvisminevaid masinaid muretseda. Teisest küljest on aga põllumees sunnitud mõnesuguseid masinaid ostma ja uuendama, sest tema majapidamine on varemalt selle järele sisse seatud ja mitmed masinad on vaatamata praegustele odavatele põllusaaduste hindadele, siiski majandusliselt kasulikud, nagu rohuniitja, kartulivõtmise masin jne.

Masina ostmisel praegusel ajal peab põllumees eriti kaaluma, missugust ja kust kohalt osta. Masinaid on mitmesugustest vabrikutest, mitmesuguse ehitusega ja omadustega; ühed on suure vastupidavusega ja hõlpsad käsitada, teised ei ole aga seda mitte. Käesolevate ridade ülesanne oleks sel alal põllumehele näpunäiteid anda.

Mullaharimise riistad: Atrasid valmistab kodumaal A/S. Krull, need on Teguri tüübilised. Krulli adrad on meie keskmistele oludele kohased, nende väärtus on keskmine. Kergematele ja keskmistele maadele võib soovitada PS tüüpi, raskematele maadele T tüüpi ja päris rasketele maadele TR tüüpi. Kus muld eriti kleepuv ja adra hõlm halvasti puhastab (savikruusa ja raskemulla maa) seal on ainukeseks otstarbekohaseks adraks R. Sacki karastatud hõlmaga adrad S7E ja S7A — vähemad ning S9E 2-le tugevale hobusele.

Vedruäketest ja kultivaatoritest võib soovitada Deeringi omi, mis üldiselt tuntud. Deeringi vedruäkked ja kultivaatorid on varustatud erilise tellimiseseadega, mille abil on võimalik nende riistade esimest otsa sügavamalt mullasse rõhuda. Kivisel maal on see hädatarvilik.

Uudismaa ja söödi peenendamiseks on kohased Deeringi ja R. Sacki randaalid, mis varustatud kõige paremast terasest taldrikutega. Nad on vastupidavad ja otstarbekohased.

Reaskülvimasinate tarvitus on viimasel ajal tõusnud teravilja monopoli tõttu. Neist masina-

test on põllumehed eelistanud Deeringi ja Mc Cormicku omi, nende lihtsa ja vastupidava ehituse tõttu. Deeringi reaskülvimasinate külvihulga tellimine on äärmiselt lihtne, kuid siiski täpne.

Rohuniidu ja viljaniidu masinate alal on suur väljavalik. Üksteise võidu vabrikud pakuvad omi saadusi. Ka hinnad on langenud. Kuid siin ei ole suurt kaalumist vaja sel põllumehel, kes soovib saada hääd masinat, sest sarnaseks masinaks on praegu ainult uus Deering G2, mis varustatud kinnise käigu kastiga, kus hammasrattad töötavad õli sees. Nad on kaitstud tolmu ja prügi eest ega kulu kiirelt. Masina pealaagrid saavad määritud automaatselt. Vikati lõikamise kiirus on palju suurem, kui vanematüübilistel masinatel, selle tõttu hobused võivad liikuda edasi aeglaselt ja masin niidab ka metsaheina madalalt ega ummistu. Deeringi uuel masinal on palju paremusi, mida siin võimata kõik üles lugeda. Kes aga soovib osta omale odavamat masinat, see valib Mc Cormick'u, mis ka vastupidav. Kõige odavamad aga on Vene masinad, mis valmistatud Deeringi järele. Samuti on odavad ka vene hobuse rehad, kuid selle juures siiski ajakohase ehitusega. Ka Eestis on hakkanud Fr. Krull valmistama hobuse rehasid, need on Deeringi tüübilised, kaunis korralikult väljatöötatud. Omavad samad paremused, mis originaal Deeringi rehadel rootsi rehade üle.

Kartulivõtmise masinad on viimasel ajal tublisti levinenud. Ka neid valmistab Krulli vabrik Saksamaa Harderi uuetüübiliste masinate järele. Need on kerged vedada, nõuavad vaid 2 hobust ja ei ummistu.

Viljapeksumasinate ostule saavad mõelda vaid üksikud põllumehed ja masinaühingud, sest need masinad on kallid ja võlgu ei usalda ärid enam müüa. Viljapeksumasinate alal on meie oludele kõige kohasemad rootsi masinad, nad on kerged vedada ja vastupidavad. Nimetada võiks Munktelli viljapeksu masinaid, mis Eestis juba üle 30 aasta töötanud. Uuemad masinad on varustatud täielikult kuullaagritega.

Lõpuks olgu veel tähendatud, et igast ärist ei ole soovitav masinat osta, sest paljud vähemad ärid ja

vabrikud on läinud pankrotti (Silva, Schneider, Sinisoff, Virkhaus) ja nende poolt müüdud masina osi on raske saada pärastpoole. Suured ärid, iseäranis ühistegelised ärid (ETK) seisavad kindlamal alusel, ja neilt ostetud masinate osi on ka tulevikus saada.

Ins. G. Liideman.

UUENDUSI PÕLLUTÖÖMASINATE JA -RIISTADE ALALT.

Põllumajanduses tarvitatavaid põllutöömasinaid, -riistu ja muid sisseseadeid täiendatakse iga aastaga. Selle eesmärk on: põllumehe rasket tööd teha kergemaks ja vähendada tootmiskulusid.

Ka Eestis on viimastel aastatel ilmunud turule mitu uudismasinat ja riista. Siin võiks nimetada veetavat viljakiirkuivatis „Viku't" tüüp B, statsionäär kiirkuivatis „Viku" tüüp C, siis reaskülviaparaat „Olimpia" kultivaatorile, kõrgesurve aiaprits „Awo" j. m. t.

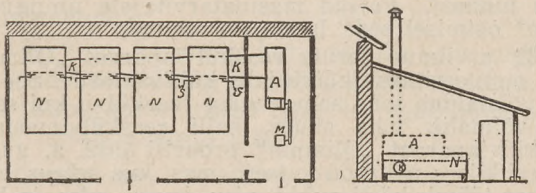

Viljakiirkuivatis „Viku".

Viljakiirkuivatis „Viku" tüüp B on veetav kolme hobusega talust tallu. Kuivatab 3 tunniga 100 pd. rukist. Köetakse puude või turbaga. Kuivatamise ajal pole vaja vilja segada. Terade idanevust ei riku, nagu seda on kinnitanud mitmed laboratoorsed katsed Tartu Ülikoolis ja Riiklikus Seemnekontrolljaamas. Kuivatustöö on hõlbus ja kiire ning vilja kuivatamine tuleb odav. Tarvitades „Viku't" tüüp B pole vaja vilja vedada talust kuivatisse ja tagasi, vaid kuivatamine sünnib kohe talus peale vilja peksmist. See võimaldab suurt tööjõu ja aja kokkuhoidmist.

Viljakiirkuivatis „Viku“ tüüp C on statsionäärne ehitus s. o. paigaline ja mitmeti on sarnane tüüp B-le. Selles kuivatises (väiksem suurus) võib kuivatada 100—120 pd. rukist 3 tunniga; suuremas kuivatises aga 160—200 pd. 3 tunniga. Üks niisugune suurem kuivatisseade töötab Tartu lähedal Ülenurme mõisas. „Viku“ tüüp C jaoks pole vaja kapitaalehitust, nagu see vajalik harilikule plekkkuivatisele, mis meil praegu laialt tarvitusel. Temale on küllalt kuurialusest, mis kaitstud tuule ja vihma eest ja mille pikkus on 10 m. ja laius 5 m. See kuivatis koosneb kuivatisahjust — A, mis soojendab õhku nõuetava temperatuurini. Ahju köetakse puu või turbaga. Mootor — M (3 h. j.) surub ahju ventilaatorite abil soojendatud õhku eriliste torude — K kaudu viljakuivatuskastidesse — N, milliseid on arvult neli. Suurema küttepinnaga ahju juures võib kastide arvu suurendada. Kaste võib lasta töötada korraga kui ka üksikult, mida korraldatakse siibrite — S abil. Viljakiirkuivatis „Viku“ tüüp B ja C peale antakse maatulunduskapitalist laenu 2% aastas kuni 10 aasta peale ning 75% ulatuses kuivatisseade hinnast. Paljud masinatarvitajate ühingud on „Viku“ ostmisel seda laenu tarvitanud.

1932. a. ilmus turule reaskülviaparaat „Olimpia“, mida monteeritakse külviajaks kultivaatorile. See aparaat võimaldab teha samasugust reaskülvi, kui see oli seni võimalik teha suure, kalli reaskülvimasinaga. Reaskülviaparaat „Olimpia“ prooviti 1932. a. augusti kuus riiklises põllutöö katsejaamas, kus selgus, et see aparaat töötab hästi rukki, nisu, kaera, odra ja herne külvis. Suure oa külviks ei kõlba.

Arvestades praeguse majandusliku kriisiga, kus põllumehel tuleb olla kuludega kokkuhoidlik, on proovitud külviaparaat eriti tervitatud tema odava hinna tõttu, mis teeb ta kergesti kättesaadavaks.

Erilist põllumehe tähelpanu väärib k õ r g e s u r v e a i a p r i t s „A W O“, sest see riistapuu võimaldab põllumehele, kellel viljapuuaed, saada aiast paremat tulu.

Viimastel aastatel on õuna eksport Soome kasvanud järjekindlalt. 1932. a. eksporteeriti Soome üle 400 tonni õunu, ümarguselt 12 miljoni sendi väärtuses.

Kingitusi igale peremehele.

Igaüks, kes tellib põllumajanduse kuukirja „UUS TALU“ järgmisel leheküljel oleva tellimislehega, saab

kingituseks väärtuslikke raamatuid.

Põllumehe seisukord on praegu raskem, kui kunagi varem. Põllumajandussaaduste hinnad langevad järjekindlalt, kuid tarvete hinnad, mida põllumehel endal osta tuleb, püsivad endisel tasapinnal, osalt tõusevadki. Sarnase seisukorra kestmine võib kujuneda hävitavaks suurema hulga põllumeestele.

Osalt on võimalus kergendada seda olukorda Valitsuse korralduste ja antud soodustustega, kuid suuri jõupingutusi tuleb teha ka igal põllumehel, kui ta tahab püsima jääda.

Kuidas ja mis teha praegusel ajal, selles tahabki põllumehele abiks olla „UUS TALU“ oma laialdase kaastööliste perega, kuhu kuuluvad kõik meie paremad põllumajandusteadlased ja suurte kogemustega tegelikud põllumehed.

Seepärast üheski talus ei tohi puududa põllumehe parim abimees ja nõuandja „UUS TALU“.

„UUS TALU“ maksab ainult 1 kroon 20 senti aastakäik.

Aadress: Tallinn, Lai t. 41.

„Uus Talu" talitusele.

Tallinn, Lai t. 41.

Palun saata minule „Uus Talu" 1933 a. peale ja maksuta siin järgnevast raamatute nimekirjast neli allakriipsutatud raamatut (soovitud raamatutele kriipsutada alla).

Maksuta raamatute nimekiri:

Th. Pool	—	*Karjakoplid.*
M. Pill	—	*Vilja sort ja seeme.*
N. Rootsi	—	*Külv ja külvimasinad.*
Th. Pool	—	*Karja tõust ja selle arendamisest.*
G. Põhjakas	—	*Piim, selle saamine ja hoidmine.*
P. Kallit	—	*Tulusa piimakarja toitmise alused.*
Th. Pool	—	*Talu karjalaudad.*
J. Aamisepp	—	*Loomatoidu juurvilja-kasvatamine.*
A. Sepp	—	*Talu elumaja.*
P. Tischler	—	*Talu ehituste materjalid.*
K. Liideman	—	*Umbrohud põllul.*
L. Timpka	—	*Kiulina kasvatamine.*
Th. Pool	—	*Silotoit ja selle valmistamine.*
A. Ojasalu	—	*Koduloomade tervishoid ja ravitsemine.*
A. Lange	—	*Missugust aiavilja ja kuidas tulusalt müügiks kasvatada.*
G. Liideman	—	*Maaharimise, külvi ja hoolitsemise riistad.*
G. Liideman	—	*Talu jõumasinad.*
A. Eslas	—	*Taluraamatupidamine algelisemal kujul.*
L. Rinne	—	*Sookultuur.*
G. Liideman	—	*Koristamise ning toitude ettevalmistamise masinad.*
K. Zolk	—	*Tähtsamate taimekahjurite vastu võitlemine.*
G. Liideman	—	*Viljapeksu, puhastamise ja sortimise masinad.*
A. Lepik	—	*Maaparanduste läbiviimine ja korrashoid.*

Tellimisraha, 1 kroon 20 senti, saadan siinjuures postmarkides.

Nimi .....

Aadress .....

Tellimisleht — välja lõigata ja kinnises ümbrikus ühes 1 kr. 20 snt. väärtuses postmarkidega „Uus Talu" talitusele saata.

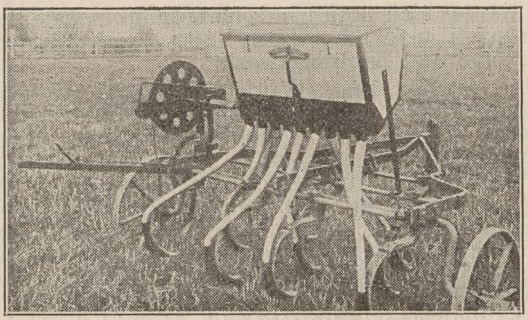

Reaskülviaparaat „Olimpia".

Õuna ekspordist saadud tulu oleks võinud olla märksa suurem, kui aga saaksime anda soomlastele terveid ja puhtaid õunu. Näiteks, müüakse Soomes meie õuntest maitselt mitte paremaid Ameerika ja Tirooli õunu, kuid terveid ja puhtaid, pea kaks korda kõrgema hinnaga.

Et tõsta meie eksportõunte väärtust, selleks on hädavajalik õunapuude pritsimine kevadel mitmesuguste vedelikkudega. Puude pritsimisega seotud kulud tasub aed suurema ja parema saagiga mitmekordselt.

Parimaks aiapritsiks on kõrgesurve aiaprits „AWO", mis töötab 10—12 atm. survega, üleni vasest, seega põlise vastupidavusega. Ehituselt on „AWO" lihtne, käsitamine hõlbus ja mis pea asi „AWO" on 50% odavam kui välismaa sama omadustega kõrgesurve aiapritsid. „AWO" prits on kohane ka ruumide valgendamiseks, seega väga tarvilik riistapuu meiereides, koorejaamades ja mujal, kus sageli vaja ruume puhastada ning seinu-lage valgendada.

Ins. V. Lindström.

VÄETAMIST TASUVAID VILJU.

Rukis ja nisu kuuluvad meie põllumehele kasvatamist hästi tasuvate viljade hulka, sellepärast mõni sõna nende eest hoolitsemisest.

Rukis ja nisu, nagu kõik teised teraviljad, on suured lämmastiku tarvitajad. Meil rukis peaaegu erandita saab sügisel tubli laudaväetuse. Enam arenenud majapidamistes sügisel lisaks sellele veel vähe superit ja kaalit. Sel juhusel on orasele sügiseks küllalt ka lämmastikust, mis vabaneb sõnniku käärimisel ja muutub salpeetriks. Juba enne talve tulekut sügisesed vihmaveed ja kevadine suurvesi uhuvad sügisesest orase tarvidusest juhuslikult üle jäänud salpeetri, kui seda üldse üle jäi, sügavamale põhjavette. Kevadel hakkab aga sõnnik käärima ja vähehaaval andma salpeetrit elule tärganud orasele alles siis, kui muld on jõudnud soojeneda kuni kaheksa (8) kraadini. Selle vastu aga rukkioras hakkab juba vähehaaval kasvama siis kui muld on jõudnud soojeneda 1—2 kraadini, talinisu küll alles siis kui mulla soojus on 4° (kraadi).

Sellel ajavahemikul, mil muld soojeneb ühest kraadist kaheksa kraadini, mis meil vahel vältab 2 kuni 3 nädalat, mõnel vilul kevadel isegi kauem, kannatab elule tärganud ja karmist talvest vintsutatud oras kibedat lämmastiku nälga. Ainult sellepärast meie orased seisavad varakevadel kaua hallid, nõrgad ja, kui vilud ilmad püsivad kauem, siis muutuvad üsna punaseks ning paranevad väga visalt ka hilisemate soojade ilmade tulles.

Seda kurba pilti saame hõlpsasti parandada ainult sellega, et anname orasele varakevadel lämmastikku sellel kujul, milles oras suudab omada lämmastikku kõige kiiremini ja kõige täielikumalt, s. o. tšiilisalpeetrina.

Kunstväetise mõju ei avaldu kusagil ega kunagi nii selgesti ja täielikult, kui tšiili mõju varakevadel orastele. Kes sääl tšiilit kord tarvitanud, sellel on tuttav pilt, kuidas mõni päev pääle tšiili külvi koltu-

nud oras lööb rõõmsalt haljendama ja lokkama, kuna juhuslikult tšiilita jäänud rindevahed püsivad endiselt hallidena. Rukist veel tundelikum tšiilisalpeetri mõjule on talinisu, mille oras ei saa jalgu alla õige sagedasti ka soojade ilmade tulekul, olles liialt rikutud karmist talvest. Selle vastu aga mõõdukas tšiilisalpeetri annus, juba mõne päevaga, nagu rebib välja haljendava orase halli kulu alt.

Rukkile varakevadise päältväetusena, siis kui maa on juba tahenenud, oras liikunud ja hakkab juba kasvama (umbes ristikheina külvamise ajal), antakse 100—150 kg tšiilisalpeetrit hektaarile (2—3 pd. riia vakam.). Kõige kasulikum on külvata tšiili 2—3 annuses 1½—2 nädalalise vaheajaga. Külvata kuiva ilmaga või pääle vihma kui oras on juba kuiv. Enne tugevat vihma väetise külvamine on kahjulik, kuna suurem sadu uhub kergesti sulava väetise kas üldse põllult ära või sügavamale maa sisse kui soovitav.

Talinisu vajab rukkist suuremaid tšiilisalpeetri norme — 150 kuni 200 kg hektaarile 3—4 puuda riia vakamaale). Samuti tuleb talinisule tšiili külvata umbes nädalapäevad hiljem kui rukkile, sest ta hakkab hiljem kasvama. Anda samuti 2 või 3 annuses pooleteise kuni kahenädalaliste vaheaegadega.

Suvinisule antakse päältväetusena hektaarile 100—150 kg tšiilisalpeetrit. Esimene pool siis kui oras on juba kahes lehes (kämbla pikkune), kui taimel on juured all ja ta ise võtab toitu mullast. Teine pool 2 nädalat hiljem. Külvata kuiva ilmaga.

agr. J. Kass.

HEINA- JA KARJAMAADE VÄETAMISEST.

Kõik loomasöödad ei ole mitte ühesuguse toiteväärtusega. Seda on pannud tähele ka iga põllupidaja. Ristikhein, näiteks, on toitvam kui põhud, viljajahud on ristikust toitvamad jne. Loomasööda toiteväärtust hinnatakse peamiselt sulava valgu (munavalge) järele. Mida suurema valgu sisaldavusega (mida kõr-

gema protsendiline) on teatav sööt, seda toitvam on ta ja seda paremini ta mõjub lüpsilehma piimatoodangule.

Kõrgete piimatoodangute saavutamiseks peab söötma lüpsilehmale võimalikult neid söötasid, mis sisaldavad rohkem valku.

Kõrge valkaine sisaldavusega kodused loomasöödad on esimeses järjekorras kõik liblikõislased taimed, nagu: herned, vikid, ristikhein jne. Odrad, kaerad ja rukkid sisaldavad vähem sulavat valku, kuna harimata ja väetamata sooheinamaa hein koguni valguvaene on.

Nii on siis selge, et kui soovitakse kasvatada talus söötasid lüpsikarjale, siis peab panema rohkem rõhku ristiku ja segaviljade (kaera-viki ja kaera-herne) kasvatamisele. Ka alalistel heina- ja karjamaadel peab soetama liblikõislast taimestikku. Seal on aga niisuguse taimestiku kasvatamine võrdlemisi kerge, sest väetamise mõjul tekkib sinna iseenesest ristikhein ja hiirehernes. Seda näitavad selgesti kõik väetuskatsed heina- ja karjamaadel. Erilist mainimist väärivad aga Kuusiku katsejaama mitmeaastased väetuskatsed.

Meie oludes on kaali- ja fosforväetistel see üllatav omadus, et nemad kutsuvad esile liblikõislaste taimede (valge ristikhein, hiirehernes, pastarti jne.) arenemise. Eriti suur tähtsus on selles suhtes kaalisooladel.

Kui vaatleme Kuusiku katsejaama 6 aasta väetuskatsetest saadud andmeid, siis näeme, et fosforväetus üksinda kiirustas liblikõislaste arenemist väga vähe: kõigist 1,6 protsendi võrra (s. o. väetamata rohumaal kasvas teiste rohtude seas ainult 1,3 protsenti liblikõislasi taimi, kus oli aga antud fosforväetust, seal oli neid 2,9 protsenti). Kui fosforväetisele lisati aga juurde veel kaliväetist, siis tõusis seal liblikõislaste protsent korraga 2,9% pealt 27,7% peale. Seega rohkem kui 20 kordseks.

Nagu juba tähendasime, on liblikõislased kõrge valgu sisaldavusega taimed, seega oli kogu heinatoiteväärtus kõvasti tõusnud.

Et saada selget pilti nendest katsetest, selleks arvestame heinasaagid ühele hektarile ja rehkendame

Ülesvõte tehtud Raadi katsejaama väljapanekust Tartu näitusel 1932 a. Heina kuhjad on kõige paremad väitjad selles, et õige heina väetis on kaali ja fosfor.

välja nende saakide sulava valgu (munavalge) sisaldavust kilogrammides. Arvestuse tulemused on üllatavad!

1 hektarilt väetamata heinamaalt saadi 1 900 kg kuivi heinu, mis sisaldas **209** kg valku;

1 hektarilt ainult fosforväetistega väetatud heinamaalt saadi 2 310 kg kuivi heinu, mis sisaldas **219,5** kg valku;

1 hektaarilt kaalisoolaga ja superfosfaadiga väetatud heinamaalt saadi 3 960 kg kuivi heinu, mis sisaldas **487** kg valku;

1 hektarilt kaalisoolaga, superfosfaadiga ja väävelhapu ammooniumiga väetatud heinamaalt saadi 4 060 kg kuivi heinu, mis sisaldas 430 kg valku.

Nagu siit näeme, on just kaali- ja fosfor-väetistel kõige paremad tulemused. Nad on annud kõrge heinasaagi ja ühtlasi ka kõige rohkem sulavat valku hektaari kohta. Väävelhapu ammooniumi juurdelisamine on tõstnud küll heinasaaki, kuid valgu saak on vähenenud. Toiteväärtusest väljaminnes, ei ole meil mitte niivõrd tähtis ühe hektari saagi hulk, kui saagis leiduva valgu kogu.

Võttes seejuures arvesse veel sulava valgu hinda, näeme, et kõige odavama hinnaga saame talus valgu kilogrammi kätte kaali-fosfaatväetiste mõjul.

Kõiki eelpool toodud andmeid kokkuvõttes, võime oletada:

1) Heinamaid ja karjamaid ei maksa väetada mitte ainult fosforväetisega, sest see tõstab küll näiliselt saaki, kuid saagi väärtus toitvuse suhtes suureneb väga vähe — ja seega ei tasu end väetuse peale kulutatud raha.

2) Õige heina- ja karjamaade väetus on kaali-fosfaatväetus. Ta annab kõige odavama lüpsikarja toidu.

Soovitav väetus karja- ning heinamaadele on praeguste hindade ja olukorra juures:

1½ kotti kaalisoola 40% ja
3 „ segafosfaati.

Agr. O. Lõvi.

EESTI PIIMAÜHISUSTE LIIDU TEGEVUSEST.

Läinud 1931. a. arenes Liit võrreldes eelmise aastaga 4,2-%lt 6,3% peale tervest eesti võitoodangust, eksporteerides ümarguselt 18 000 tn võid mitmesugustesse maadesse ja lõpetas oma tegevusaasta väikese kasuga.

Sedasama arenemiskäiku näitab Liit ka käesoleval aastal järjekindlalt edasi, vaatamata võrdlemisi raskematele tegevustingimustele.

1932. a. kümne kuu jooksul on Liit eksporteerinud 21 754 tn ehk 10% kogu eesti võiekspordist.

Välisturgudel tekkinud tõkestused ja alaliselt langevad hinnad on surunud vaheltkasu minimumini, mille tõttu on tulnud töötada väheste tööjõududega ja äärmise kokkuhoiuga. Ka nõuab niisugustes oludes töötamine äärmiselt täpset ja korralikku asjaajamist, sest vähemgi kõrvalekaldumine tekitaks ühingutes arusaamatusi, nagu see päris loomulik piimaühingute seisukohast, kes õigustatult näevad vähemaski asjas ähvardavaid kahjusid.

Peale harilikkude ülesannete on Liit mitmeski asjas esirinnas sammunud ja uusi ideesid teostanud, mis hiljem üldistusele on tulnud ning eesti piimaasjandusele kõigiti kasulikuks osutunud. Nendest võiks nimetada: või inglis turule saatmist kastides, esmakordist eesti või minekut inglise tarvitaja juurde eesti või nime all, kultuurkarjakoplite asutamist, piimaühingutesse odava karjasööda propageerimist Liidu reklaamsummadest ja muud.

Või kastides eksporteerimine on alles uudne ja kestnud vaevalt mõned kuud. Sellegi lühikese aja jooksul on see pakkimiseviis ostjaskonna lugupidamise võitnud. Kui kastidega võimalduks vähemalt 10—20% eesti võist eksporteerida, oleks see suureks võiduks meie rahvamajandusele, sest kastid tehakse ju kodumaal kasvanud lepast-kasest kodumaa vabrikus.

Õieti puudub praegu võiturul nõudmine, kui niisugune. Võid leidub turgudel küllaldaselt ja igasuguseid sorte. Iga maa üksikult püüab oma kaupa rohkem teatavale turule mahutada ja seal ka omale ostjaid kindlustada. Ostja kindlustamiseks on aga tingimata tarvilik ostjale kõrgeväärtuslist võid pakkuda ja seda järjekindlalt. Sellele kõigile seltsib veel teatud maitse, mida võib ainult siis läbi viia, kui ühes ja samas meiereis valmistatud võid pidevalt saab juhitud alati sama ostja kätte. Viimane asjaolu ongi turu sissetöötamine, mida eesti üldiselt kahjuks mitmesuguste mõjutuste tagajärjel läbi viia pole suutnud.

Mis puutub Liidu kaudu eksporteeritud eesti või kvaliteeti, siis on see üks kõrgemaid, sest Liiduga töötavad peaaegu eranditult parimat võid valmistajad piimaühingud. Viimane asjaolu on eriti hinnatud ostjaskonna poolt, pealegi veel käesoleval erakorralisel ajal, kus pakkumine kaugelt ületab nõudmise.

Kuna Liidu või hea kvaliteet välismail üldiselt teatavaks on saanud, saabuvad Liidule järjest järelpärimised ja nõudmised Liidu läbi eksporteeritava või peale, mis võimaluste piirides rahuldatud, kusjuures on sõlmitud uusi sidemeid kapitalikindlate välismaa äridega, kes valmis oleks Liidult võid ostma piiramata hulgal.

Need väljavaated ja Liidu korralik asjaajamine on viimasel ajal toonud Liiduga koostööle juurde paljuid uusi ühinguid, milline asjaolu võimaldab piimaühingutele Liidule saadetava või eest maksta kõrgemat hinda.

Sellepärast on piimaühingute enda huvides võimalikult rohkem koonduda Eesti Piimaühisuste Liidu ümber ja oma võitoodangut eksporteerida Liidu asjatundliku ja piimaühingutele kasuliku vahetalituse kaudu.

BETOON PÕLLUMAJANDUSES.

Iga aastaga leiab tsementbetoon uusi rakendusi põllumajanduses. Peaaegu kõike, taluehituses ettetulevaid konstruktsioone, võib valmistada betoonist: edukalt valmistatakse betoonist hoonete vundamente, keldriseinu ja lagesid, lautade veepaake, kuivatustorusid, korstnakive, künasid, salvesid jne.

Viimasel ajal levib elumajade ehitamine tsementkivest Nopsa-süsteemi järgi, millised majad on soojad, kuivad, tulekindlad, põlised ja ka odavad.

Betoon on väga tugev materjal, kusjuures ta tugevus aja jooksul ikka suureneb; ta ei karda niiskust ega külma, on tulekindel; betooni on lihtne vormida ja asetada; betooni tööriistad on lihtsad, betooni osaained on igalpool saadaval, ning lõpuks — betoonehitused on odavad.

Et valmistada hääd betoontööd, tuleb silmaspidada ja täita järgmist:

1) Liiv olgu hästi puhas ja mitmekesise teraga; savi tohib olla mitte üle 5%; ei ole lubatav savi katusekivide liivas ning põranda pääliskihi liivas.

2) Tarvitage võimalikult rohkem kruusa ja kivikillustikku segus; nad olgu aga hästi puhtad, pestud.

3) Seguvahekorrad (mahu järgi 1 osa tsemendi peale) peavad olema mitte nõrgemad, kui:

	liiva	kruusa või killustikku.	kruusa tera suuruse ülemmäär mm.
	mahu osa.		
Vundamendil	4—5	5—8	70—100
Veekindla keldri sein ja põrand	2—3	2—3	70
Põranda pealiskiht (2—4 sm)	1—1½	2—3	12
Korstnakivid	3—4	3—4	25
Seinakivid	3—5	4—5	25—30
Kaevutorud ja aiapostid	2—3	2½—3	20—25
Katusekivid ja kuivatustorud	2½—3	—	3

4) Segada tuleb enne kuivalt liiv tsemendiga, siis lisada värskelt pestud jäme lisandus, jälle segada ja ühtlasi pritsida vett.

5) Vett panna mõõdukalt, meelespidades, et üleliigne vesi teeb betooni nõrgaks ja vettläbilaskvaks.

6) Kõik valmistatud segu tuleb 1—2 tunni jooksul paigale panna, sest tarduma läinud tsement ei kõlba.

7) Asetamisel peab betooni hästi tampima ja sorkima, silmaspidades, et mida enam tambitud, seda vastupidavam tuleb betoon.

8) Puurakendused peavad olema küllalt tugevad et ei nõtkuks; enne betoonimist neid tarvis niisutada.

Vormid ning tööriistad peab korras hoidma ja igapäev õlitama.

9) Värsket betooni peab hoidma niiskena ja kaitsma tuule, päikese, kui ka külma vastu.

10) Värsket betooni ei tohi enne tarvitusele võtta, kui ta täitsa kõvenenud on; harilikult 4 nädala vanuselt avatakse betoonpõrandad, nõud, ning võetakse tarvitusele betoonkivid.

Need on üldised juhatused, mida peab täitma kõikidel betoonitöödel. Eksib aga töötegija mõne nende punkti juures, siis tuleb betoon rabe, nõrk või laseb vett läbi.

Lähemaid juhatusi asja kohta annab „Tsemendi- ja betoonitööde käsiraamat“ (128 lehek., 122 joon., hind 50 senti).

Betoonitöödest huvitatuile meie tsemendivabrikud korraldavad loenguid ja kursusi kohtade peal, ning igaaasta juuni ja oktoobri kuude esimestel päevadel tsemendi- ja betoonitööde kursused Kundas, kus osavõtjad ise teevad kõiksugused tsemenditööd, mis põllumajanduses ette tulevad; peale selle peetakse loenguid ja antakse igasugust juhatust ehitustööde kohta. Kursused on tasuta. Osavõtta soovijad peavad ette teatama aadressil:

„ESTOTSEMENT“ Tallinn, Vana-Viru 12, tel. 450-44,

kust saab ka igasugust nõuannet tsemendi õige tarvitamise kohta.

A. Grauen,
dipl. ins.

RAAMATUKOGU IGASSE TALLU.

A. R. T. Põllumajandusliidu väljaandel ilmunud käsiraamat tegelikkudele põllumeestele koosneb 6-est eraldi köitest. Toimetanud: K. Liideman, J. Mets ja Th. Pool. Kokku 696 lhk., 210 pildiga.

Kõik kuus köidet korraga tellides, hind 4 krooni, Aadress: A. R. T. Põllumajandusliit, Tallinn Lai t. 41.

Nimetatud käsiraamat on määratud eestkätt just tegelikkudele põllumeestele, kes vajavad otsekoheseid kokkuvõtlikke ja selgeid juhtnööre igapäevaseks eluks. Käsitatud on siin kõiki talupidamises ettetulevaid küsimusi: taimekasvust, loomakasvust, ehitusi ja masinaid, saaduste turuletoimetamist, tasuva majapidamise üldist korrastamist jne. Käsiraamatu sisu on kirjutatud rahvalikus keeles, mida täiendavad omalt poolt rohked pildid. Nagu ülalpool nimetatud, koosneb käsiraamat kuuest köitest, kuid kõik need köited on tarvilikud ka omaette ja kõlbavad osta ning tarvitada samuti väga hästi üksikult eraldi. Allpool üksikute köidete sisukord.

I. Viljakasvatusest põllul. 138 lhk. ja 18 pilti. Hind 90 senti.

Sisu: M. Pill — vilja sort ja seeme. N. Rootsi — külv ja külvimasinad. N. Rootsi — kõrsviljade kasvatamine. J. Aamisepp — kartuli kasvatamine. J. Aamisepp — loomatoidu juurvilja kasvatamine. L. Timpka — kiulina kasvatamine. K. Liidemann — umbrohud põllul. A. Käsebier — tähtsamad põllutaimede haigused. K. Zolk — tähtsamate taimekahjurite vastu võitlemine.

II. Põllu ja rohumaade parandamisest ja väetamisest. 104 lhk. ja 6 pilti. Hind 70 senti.

Hundiaugu Tõnu oli arukam peremees vallas — kolme lapse isa ja eeskujuliku talu omanik. Oli sügis — põllud olid koristet ja viljad salves, ning Tõnu võis hinge tõmmata, võis mõtteid mõlgutada tehtud töö ja rahuloldava saagi üle. Tõnu oli endaga täiesti rahul. Talu oli ta suutnud õitsvale järjele viia ja selle pidi nüüd pärima tema vanem poeg Hans; teine poeg Jaan pidi arstiks saama, oli päris nupukas poiss ja hea õppija. Tütar oli aga veel ainult kolme aastane ja siin jäigi Tõnu mõte peatuma: aga kas jõuan ma ka tütrele väärilise kaasavara koguda — pojal tuleb veel ülikool lõpetada, see võtab kõik kogutud sendid, mis jääb tütrele? Kohalik **«EKA»** agent oli soovitanud Tõnul enda elu kindlustada 2000 kr. peale tütre kasuks, ja nüüd arutas Tõnu endamisi, mis peaks ta tegema? Ta oli juba varem uurinud kindlustuse küsimust, teadis, et **«EKA»** on suurim kindlustuse selts Eestis, teadis ka et Lääne-Euroopas on pea iga inimene oma elu kindlustanud, miks ei peaks siis ka tema seda tegema. Mõte süvenes, ning pea oligi otsus tehtud: — kindlustan end tütre kasuks, siis olen oma kohustused kõigi vastu täitnud. Nädal hiljem oli Tõnul juba **«EKA»** elukindlustuse poliis 2000 kr. peale käes ja süda oli veelgi kergem, sest tütrele on kaasavara kindlustet ka sel korral, kui tuleks surm ka juba täna, homme.

Sisu: K. Liidemann — kunstväetiste tarvitamine. K. Liidemann — kodused väetisained ja nende tarvitamine. Th. Pool — karjakoplid. L. Rinne — sookultuur. A. Lepik — maaparanduste läbiviimine ja korrashoid. K. Liidemann — mullaharimine. 104 lhk. ja 6 pildiga.

III. Lühike loomakasvatuse õpetus. 168 lhk. ja 41 pilti. Hind 125 senti.

Sisu: Th. Pool — karjatõust ja selle arendamisest. P. Kallit — tulusa piimakarja toitmise alused. Th. Pool — silotoit ja selle valmistamine. G. Põhjakas — piim, selle saamine, hoidmine ja ühismüük. K. Tagepera — taluhobune. G. Pulk — talu tulusa seakasvatuse alused. J. Aamisepp — talu kanapidamine ja munamüügi ühisused. A. Olt-Ojasalu — koduloomade tervishoid ja ravitsemine. A. Olt-Ojasalu — koduloomade sünnitusabi. A. Arras — esimene abiandmine loomadele õnnetuste ja haiguste korral.

IV. Talu korrastusest ja aia asutamisest. 122 lhk. ja 9 pilti. Hind 100 senti.

Sisu: Th. Pool — majapidamise korralduse alused. Th. Pool — talu külvikord. Th. Pool — selgitagem majapidamise harude tasuvust. A. Eslas taluraamatupidamine algelisemal kujul. R. Klesment — puuviljaaia asutamine ja korrashoid. P. Liebus — esimesed juhatused mesila asutamiseks. A. Lange — missugust aiavilja ja kuidas tulusalt müügiks kasvatada. A. Mathiesen — talu metsakasvatamine ja selle kasutamine.

V. Talu ehitused. 92 lhk. ja 56 pilti. Hind 75 senti.

Sisu: Th. Pool — talu karjalaudad. Th. Pool — silotoit ja selle valmistamine. A. Sepp — talu elumaja. J. Vilms — elumaja tervishoid. P. Tischler — taluehituste materjalid.

VI. Talu masinad. Ins. G. Liidemann. 76 lhk. 80 pilti. Hind 75 senti.

Sisu: Maaharimise, külvi ja hoolitsemise riistad. Koristamise ning toitude ettevalmistamise masinad. Viljapeksu, puhastamise ja sortimise masinad. Talu jõumasinad.

A./S. „Rotermann'i Teŋaste"

jaŋud raŋuldavad kõige
nõudlikumaid tarvitajaid.

Suures valikus
jaŋud, nisupüül, riis, suŋkur,
tangud, kruubid, kartuli jaŋu j. t.
Peale seda õlid.

A./S. „Rotermann'i Teŋased"
Narva, Tallinna mnt. 7. Telefon 64.

UNION

A.-S. „Globus" Narva osakond,
mis asub Peetri platsil Poljakovi majas.

Suures valikus igasuguseid **jalanõusid:**

meesterahva, naisterahva, laste, RIIDEKINGI.

Täielik valik:
talla-, pooltalla-, pealisnahku j. n. e.

Koloniaal kauplus,

kus saadaval rikkalikus valikus suurel ja väiksel arvul kõiksugu maiustusi ja igasugu koloniaal kaupa.

Alati saadaval värsket pärmi valmistatud Tartu pärmivabrikus.

En gros ostjaile suur hinnaalandus. Kõik kaup värske ja kõrgeväärtuslik.

Austusega

Nikolai Vesselov

Narvas, Joala tn. 3 (omas majas)
Telefon 152.

M. Rosenbergi

pesumaja

asub nüüd

Posti tän. nr. 64, turu juures.

Pesemine kiire ja korralik.

Hinnad odavad.

RÄTSEPMEISTER J. ÕUNAPUU
Suur tn. nr. 10. Telef. 2-98.

RIIDEKAUPLUS G. RUMJÄNTSEV
Suur tn. 19.

A.-S. „TEKLA" NARVA OSAKOND
Peetri pl. 8. Telef. 2-38.

A. VICHMANN
Suur tn. 21.
Härrade ja daamide salong. Elektri-auru lokkimine.

HOTEL „PETERBURG"
Suur tn. 9/13. Telef. 54.

HOTEL „NEW-YORK"
Narva raudtee jaama juures. Telef. 99.

HOTEL „PARIIS"
Joala tn. 6. Telef. 2-58.

TIVOLI „EMPIRIST" TSIRKUS
„Goldini" loomaaia omanik E. Kusti soovib kõigile head uut aastat. Loomaaias on üle 20 välismaa looma.

Vanem Ühistegeline rahaasutus

NARVA ÜHISPANK

:—: **Joala tänav, oma majas. Telefon Nr. 86.** :—:

Toimetab kõiki pangaoperatsioone:

Võtab raha hoiule tähtajalisele ja jooksvale arvele.

Laenab raha — vekslite kui ka väärtpaberite vastu —— ning kinnisvarade kindlustamiseks. ——

Ühispank on kõige usaldusväärsemaks rahahoiukohaks.

Narva Ühispanga Juhatus.

„Põhja Marjaveinitööstus"

Narvas. Vahe tänav 6. Tel. 2-86. Narvas.

Soovitab parimaid kodumaa VEINE, nagu: Portvein, Madeira, Parsak, Muscat, Tokayer, Dessertveinid, vahuveinid jne. saadaval igas veinikaupluses üle Eesti.

Austusega omanik: J. VEBER.

Tapa vorstikauplus. Delikatessid.

K. LAUPMAN

Narva. Joala tänav 11. Narva.

Alati saadaval värske kaup.

Hinnad odavad. Hinnad odavad.

Reiali

juurevilja ja kolonial kauplus asub Peetri platsil.

KAUP VÄRSKE.

Joh. Blumenthali

lihakauplus

Viru tänaval.

Kreenholmi puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü. Narvas

Valmistab:

iga sorti ühekordseid ja korrutatud lõngu trikoo- ja muu riietekudumise tööstustele; igasuguseid puuvillariideid—pleekimata, pleegitud ja kirju-värvilisi, frotteekäterätikud ja voodilinasid; :—: vatti iga sorti. :—:

Müük

A.-S. „Kreenbalti" kaudu.

Tallinn, S. Karja tänav 13.

Kreenholmi puuvillasaaduste Manufaktuuri O.-Ü. Narvas

M. Minis'e trükk Narva